

CAPUT XXX.

PROSOPOPOEIA

est, qua alienam personam veluti Oratione nostra loquentem fingimus. *Latine dicitur Personæ fictio.*

(Προσωποποιία dicitur a πρόσωπον persona & ποίησις effectio, quasi dicas personæ effectio sive fictio. Unde Cic. Orat. *fictam personarum inductionem*, Fab. Lib. 9. *Fictiones personarum*, & Auctor ad Herenn. 4. *Sermocinationem* nominat. Ubi nota, perinde esse, sive persona sit vera, sive fingatur & habeatur tanquam persona.)

1. Estque vel imperfecta vel perfecta.

(Distributio ex Adjunctis est. Alii in directam & obliquam distinguunt. Quæ distinctio eodem recidit.)

2. *Imperfecta* est, cum sermo alienæ personæ leviter & oblique repræsentatur, ut: *Hi vos (quoniam libere loqui non licet) tacite rogant, ut se quoque sicuti cæterarum provinciarum socios dignos existimetis, quorum salutem tali viro commendetis.* CICERO. pro L. Manil.

(Dicitur *imperfecta* respectu perfectæ; alias *Indirecta* & *obliqua* appellatur, quia non affingitur personæ directæ & integra Oratio, qua ipsa illa per se loquatur, sed leviter & oblique quid alii dixerint, vel rogaverint, vel cupierint, exponimus. Sic Cicero in allato exemplo imperfecte introducit Asiaticos rogantes, ut Mithridatico bello præficiatur Pompejus. Sic *Cæsar* I. *Comment.* de Legatis Helvetiorum refert, quidnam rogarint a se, non autem ipsos loquentes introducit. *Qui dicerent*, scribit, *sibi in animo esse, sine ullo maleficio iter per provinciam facere, propterea quod iter nullum haberent aliud: rogare, ut ejus voluntate id sibi facere liceat.*

3. *Perfecta est, cum tota fictio personæ Oratione nostra directe repræsentatur. Sic Sap. 5. v. 1 & seqq. tremores & angustiae damnatorum eleganti Profopopœia describuntur.*

Vers. 1. Tunc stabunt iusti magna constantia, adversus eos, qui ipsos angustiaverunt. v. 2. Videntes autem (damnati) turbabuntur timore horribili, gementes præ angustia spiritus. v. 3. Dicentes intra se: Hi sunt, quos habuimus aliquando in deivsum & in similitudinem improperii. v. 4. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. v. 5. Ecce quomodo computati sunt inter Filios Dei, & inter sanctos fors illorum est? v. 6. Ergo erravimus a via veritatis & justitiæ lumen non illuxit nobis, & Sol intelligentiæ non est ortus nobis, &c. v. 14. Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt.

(Dicitur hæc Profopopœia *directa & plena*. Hac enim personas sua ipsarum Oratione directe loquentes introducimus, nostramque ipsi loquelam affingimus, non aliter ac si ipsæmet coram præsentibus adessent, & ex ore suo proferrent. *In hac autem Profopopœia tria sedulo notabuntur. 1. Accessus ad eam. 2. Ipsa Profopopœia. 3. Recessus ab ea. Accessus* est præambulum seu apparatus ad Profopopœiam. *Recessus* est personæ depositio ac decora Profopopœiæ clausula. Sic in allato exemplo accessus & apparatus est ad speciem quandam prælusionis in *vers. 1. & 2.* Vox Orationis damnatorum recensetur a *v. 3. usque ad 14.* Ubi ipsa Profopopœia incipit, qua damnati, ac si coram præsentibus loquerentur, exclamare finguntur. Recessus seu depositio Profopopœiæ ponitur. *v. 14.* Semper in accessu & recessu decorum observandum, quod nimirum persona & decori suscipiatur & decore deponatur.)

4. Pro-

LIBE
4. Profopop
& inanimatis
buit figmento
lo: Cur me fi
v. 11. dicitur
sibi: justitia &

(Hic actus huius
justitiæ & paci-
tas; regionibus
bus, &c. person
gantur. Exempla

5. Profopop
γινώσκω sive fer

6. Μίμνημι
imitatur, ut
cum, & imple
se & eras, &
μυμνήσκω ve
primit.

(Dicitur
diximus supra in
busdam inter tro
topi non confu
tum gestus iro
piciatur. Talis
cula eorum V.
Ege anima no
mus & bibam

7. Δια
personam

4. *Prosopopœia* tribuitur etiam *rebus mutis & inanimatis*: Sic Rom. 9. v. 20. *Paulus attribuit figmento figuli*: Num dicit figmentum figulo: Cur me finxisti ad hunc modum? Ps. 85. v. 11. dicitur: *Ut misericordia & veritas obveniant sibi, justitia & pax osculentur se.*

(Hic actus humanus tribuitur misericordiæ, veritati, justitiæ & paci. Ita sæpe virtutibus, vitiis, brutis, utribus, regionibus, Reip. patriæ, parietibus, montibus, &c. persona humana ejusdemque attributa affinguntur. Exempla occurrent in seqq.)

5. *Prosopopœiæ* subjicitur *μίμησις & διαλογισμὸς* sive *sermocinatio*.

6. *Μίμησις* est, qua alterius verba aut gestus imitatur, ut: Es. 56. v. 12. *Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit sicut hodie, sic & cras, & multo amplius.* Ubi Propheta *μιμητικῶς* verba impiorum Epicureorum exprimit.

(Dicitur *μίμησις* a *μιμέομαι*, quod est imitor. De eadem diximus supra in distributione Tropi *cap. 3.* referri a quibusdam inter tropos, sed male, cum speciem peculiarem tropi non constituat, sed interdum ob adjunctos exprimentium gestus ironiæ, ut plurimum vero *Prosopopœia* subjiciatur. Talis *μίμησις* est Ps. 2. v. 3. *Disrumpamus vincula eorum* Ps. 35. v. 21. 25. *Euge viderunt oculi nostri, Euge animæ nostræ devoravimus eum.* Es. 22. v. 3. *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.*)

7. *Διαλογισμὸς* sive *sermocinatio* est, cum personam absentem introducimus loquentem

tanquam præsentem, ut: D. Lutherus Spiritum sanctum introducit, sic cum Johanne Baptista captivo loquentem: *Mi Johannes. ne perturbet te indigna ista fortuna: Breve mundi gaudium, mox excipiet æternus cruciatus. Contra tua afflictio in sempiternam vertetur lætitiã.*

(Vulgo sic fermocinationem & prosopopœiam distinguunt, quod in hac tribuatur sermo rebus inanimatis, quæ non sunt personæ: in illa vero rebus animatis, quæ veræ sunt personæ.)

1. Prosopopœia ornamentum elocutionis singulare est, & magnæ imprimis audaciæ. *Itaque*

2. Magno consilio & iudicio regenda, quo consentanea personis Oratio tribuatur.

3. Ratio decori ante omnia in ejusdem conformatione diligenter attendenda, *Talæ. l. 1. c. 13.*

(*Hic enim valet illud Horatii de arte Poetica:*
Intererit multum, Davusne loquatur herusve.
Maturusve senex, an adhuc florente juventa
Fervidus, an matrona potens, an sedula nutrix.
Mercatorve vagus, cultorve viventis agelli,
Colchus an Assyrius, Thebis nutritus, an Argis.)

Exempla promiscua alia.

Jud. 9. v. 7. & seqq. *Abimelech Rege constituto in Sichem, Jonatham ivit & stetit in vertice montis Garizam, clavataque voce clamavit, & dixit: Audite me optimates Sichem, ut audiat vos Dominus. Iverunt ligna, ut ungerent super se regem. Dixeruntque oliva: impera nobis. Quæ respondit: Numquid possum deserere pinguedinem meam, qua & Deum honorant & homines, & venire, ut inter ligna promovear. Dixeruntque ligna ad arborem ficum: Veni & super*

regnum accipe.
 serere dulcedinem m
 ter cetera ligna pro
 Veni & impera m
 lum deserere vinum
 & inter cetera lign
 ad rhamnum: Veni
 & regere me regem vol
 respicite: & ante
 & decoret Cedros

2. Reg. 14. v. 19.

in Regem Juda, a
 que est in Libani.

rom. Transieruntq
 conculcaverunt cana

Proverb. 8. v. 11

ia. Itemque Sep

Rom. 10. v. 6.

Ne dixeris in cordi

Christum deducere:

Christum a mortuis

para? Prope est

velum fides, quo

1. Corinth. 15

infirma, ubi est v

vidoria affingitur

Apo. 6. vers. 11

tu: & tribuni,

derant se in spelu

tilas: Cadite sup

super thronum, &

ne eius, & qui

Apo. 7. v. 9

anumerare pot

ppulis, & in

amici solis a

voc magna

nes regnum accipe. *Quæ respondit eis: Numquid possum deserere dulcedinem meam fructusque suavissimos, & ire, ut inter cætera ligna promovear? Locutaque sunt ligna ad vitem: Veni & impera nobis. Quæ respondit eis: Numquid possum deserere vinum meum, quod lactificat Deum & homines, & inter cætera ligna promoveri? Dixeruntque omnia ligna ad rhamnum: Veni & impera super nos. Quæ respondit: si vere me regem vobis constituitis, venite & sub umbra mea requiescite: Si autem non vultis, egredietur ignis de rhamno & devoret Cedros Libani, &c.*

2. Reg. 14. v. 19. *Remisitque Joas Rex Israel ad Amasiam Regem Judæ, dicens: Carduus Libani misit ad Cedrum, quæ est in Libano. dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem. Transferuntque bestie saltus, quæ sunt in Libano, & conculcaverunt carduum.*

Proverb. 8. v. 1. *ad finem usque persona affingitur Sapientia. Itemque Sap. 7. & 8. cap.*

Rom. 10. v. 6. *Quæ autem ex fide est justitia, sic dicit: Ne dixeris in corde tuo: Quis ascendet in cælum? id est, Christum deducere: aut quis descendet in abyssum? hoc est, Christum a mortuis reducere. Item v. 8. Sed quid dicit Scriptura? Prope est verbum in ore tuo & corde tuo: Hoc est verbum fidei, quod prædicamus.*

1. Corinth. 15. v. 55. *Ubi est, mors, aculeus tuus, & inferne, ubi est victoria tua? Hic morti aculeus & inferno victoria affingitur.*

Apoc. 6. vers. 15. *Et Reges terræ, & Principes, & divites; & tribuni, & fortes, & omnis servus, & liber, absconderunt se in speluncis & in peiris montium, & dicunt montibus: Cadite super nos, & abscondite nos a facie sedentis super thronum, & ab ira Agni, quoniam venit dies magnus iræ ejus, & quis poterit stare?*

Apoc. 7. v. 9. & seqq. *Vidi turbam magnam, quam nemo dinumerare poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis stantes ante thronum, & in conspectu agni, amicti stolis albis & palmae in manibus eorum, clamabant voce magna, dicentes: Salus ei, qui sedet super thronum*

Dei nostri, & Agni. Et omnes Angeli stabant in circuitu throni & seniorum, & quatuor animalium, & ceciderunt in conspectu throni in facies suas, adorantes Deum, & dicentes. Amen, Benedictio & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, & honor, & virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorum, Amen.

Huc pertinent omnes parabolæ & historiæ Evangelicæ, in quibus varii variarum personarum gestus, dicta & facta exprimuntur.

August. serm. 26. ad fratres in Eremito de Inferno: O inferne, tu latus es, & mensuram non habes. Profundus es, & nullum fundum te habere cognosco. Insatiabilis es, quia omnes tam pauperes quam divites te libenter suscipere audio. Plenus ardore incomparabili: plenus fœtore intolerabili: plenus dolore innumerabili. Ibi omnis miseria, ibi tenebra, ibi nullus ordo, ibi horror æternus, ibi nulla spes boni, nulla desperatio mali, sed omne malum, quod existimari potest, damnatis in æternum erit. Ibi, o fratres mei, demones flere, & clamare non cessabunt, percutere peccatores nunquam desistent, nunc superbum, nunc elatum, nunc gloriæ mundi plenum, nunc luxuriosum, nunc proditorem, nunc homicidam, nunc fœneratorem, nunc verbum, nunc adulatorum, nunc mendacem, nunc detractorem. Ecce quomodo clamabunt? Sed quid clamabunt, nisi percutite, dilacera, interfice, sine mora occide, velociter spolia, deprædari festina, fer prunas, picem para & argentum liquefce.

Cicer. pro Cælo, excitat Appium cæcum ad obijurgandam Clodiæ libidinem. Existat igitur ex hac familia aliquis, ac potissimum cæcus ille, minimum enim dolorem capiet, qui istam non videbit: qui profecto si extiterit, si ager & sic loquetur: Mulier, quid tibi cum Cælio? quid cum homine adolescentulo? quid cum alieno? cur aut tam familiaris huic fuisti, aut aurum commodares? aut tam inimica, ut venenum timeres? Non patrem tuum videras? non patrum, non avum, proavum, atavum, audieras Consules fuisse? non denique modo te Q. Metelli matrimonium tenuisse sciebas, clarissimi & fertissimi viri, patria.

LIB
 patriæque amantiss
 omnes prope cæcos
 cum amplissimo ge
 tibi Cælius iam a
 familiaris? nihil
 moras ac libid
 unuocabant, ne
 emium demostica
 Non virgi illa Veli
 pationem ab intima
 an est? Cur te fr
 cula, & usque a
 si repetita, movet
 tu amorum topol
 equam adduxit, ut
 ut cam tu alienis
 (judices) ita gran
 idem Appius repen
 illa sua gravitate
 Virg. Æn. 1. L
 O sciti (neque
 O passi graviter
 Vos & Scyllæan
 Accessis scopul
 Experti, revoc
 Minime: fers!
 Per varios cast
 Tendimus in L
 Offendunt: ill
 Durate, & vo
 Talia voce ref
 Spem vultu
 Cic. in Cælio
 neque illes ulla
 in aliquo con
 emmum nostr
 nihil judicac

patriæque amantissimi, qui simul ac pedem limine extulerat, omnes prope cives virtute, gloria, dignitate superabat: cui cum amplissimo genere in familiam clarissimam nupsisset, cur tibi Cælius tam conjunctus fuit? cognatus? affinis? vir tui familiaris? nihil horum. Quid igitur fuit nisi quadam temeritas ac libido? nonne te, si nostræ imagines viriles non commovebant, ne progenies quidem mea & illa Claudia æmulum domestica laudis in gloria muliebri esse admonebat? Non virgo illa Vestalis Claudia, quæ patrem complexa triumphantem ab inimico Tribuno plebis de curru detrahi passa non est? Cur te fraterna vitia potius, quam bona paterna & avita, & usque a nobis cum in viris, tum etiam in fœminis repetita, moverunt? Ideone ego pacem Pyrrhi diremi, ut tu amorum turpissimorum quotidie fœdera ferires? Ideo aquam adduxi, ut ea tu incestu uterere? Ideo viam munivi, ut eam tu alienis viris comitata celebrares? Sed quid ego (judices) ita gravem personam induxi? ut & verear, ne se idem Appius repente convertat, & Cœlium incipias accusare illa sua gravitate censoria.

Virg. Æn. I. Dividit & ductis incertia pectore mulcet,
 O socii (neque enim ignari sumus ante malorum)
 O passi graviora! dabit Deus his quoque finem,
 Vos & Scyllæam rabiem, penitusque sonantes
 Accessit scopulos: vos & Cyclopea saxo
 Experti, revocate animos mœstumque timorem
 Mittite: forsitan & hæc olim meminisse juvabit.
 Per varios casus, per tot discrimina rerum
 Tendimus in Latium, sedes ubi fata quietas
 Ostendunt: illic fas regna resurgere Troja.
 Durate, & vosmet rebus servate secundis.
 Talia voce refert, curisque ingentibus æger
 Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

Cic. in Catil. I. Si te parentes timerent atque odissent tui, neque illos ulla ratione placare posses, ut opinor, ab eorum oculis aliquo concedere: nunc te patria, quæ communis est omnium nostrum parens, odit ac metuit, & jam diu de te nihil judicat, nisi de parricidio suo cogitare? hujus tu neque

autoritatem verberari? neque iudicium sequere: neque vim pertimesces? Quæ tecum Catilina, sic agit, & quodammodo tacita loquitur. Nullum jam tot annos facinus exitit nisi per te: nullum flagitium sine te; tibi uni multorum civium necesse, tibi vexatio direptioque sociorum impunita fuit ac libera: tu non solum ad negligendas leges & quæstiones, verum etiam ad evertendas perfringendasque valuisti. Superiora illa quanquam ferenda non fuerunt, tamen ut potui, tuli: nunc vero me totum esse in metu propter te unum, quicquam increpaverit. Catilinam timeri, nullum videri contra me consilium iniri posse, quod a tuo scelere abhorreat; non est ferendum. Quamobrem discede, atque hunc mihi timorem eripe, si est verus, ne opprimar; sin autem falsus, ut tandem aliquando timere desinam. Hæc si tecum, ut dixi, parricia loquatur, nonne impetrare debeat, etiamsi vim adhibere non possit?

Plura exempla occurrent apud alios. Apud Xenophontem 2, ἀπόμην, voluptatis & virtutis personæ introducuntur. Apud Ovidium in Metam. lib. 7. lib. 11. & l. 2. Famis, Somni, & invidiæ. Apud Virgilium, Famæ. Apud Lucanum Linguae. Apud Plutarch. Virtutis & Fortunæ. Ap. Cic. Verr. 1. Una Sicilia, altera Siculorum, &c. Profopœia introducuntur.

CAPUT XXXI.

A D D U B I T A T I O
est deliberatio nobiscum, cum dubitare & nescire nos aliquid significamus: *Græce dicitur* ἀπορία, ut: *Eloquar, an sileam?* VIRG. l. 1. *Æn.* Quo me vertam nescio, CIC. pro Cluent.

Pf. 139. v. 7. Quo ibo a spiritu tuo? & quo a facie tua fugiam?

Verf. 8. Si ascendero in cælum, tu illic es: Si in infernum lectum stravero, ades.

Verf.

Verf. 9. Si su
bitavero in extr

Verf. 10. Illi
prehendet me de

(Hic secum Dav
ingere a Domino
deliberatio nobiscum
tus, quid acturi sin
ri, arum hoc vel
Deliberatio vero est
inus subinde inter
tus audientium an
quam expectatione
l. 1. c. 34.)

Differt Addu
t præcedentibus
id est, simplici
ne: hæc vero su
quædam propri
nem considera

Luc. 16. v. 3.
qua Dominus me
vau, mendicare

1. Cor. 11. v. 2
Non laudo.

Phil. 1. v. 22.
re, an mori? &
a duobus: desid
multo magis me
cessarium prope